

Wù Giraya Cee!

3

Racontons les Contes!
en langue minianka

Wù wu fungonyɔ she wùye na
kalaa Ɔɔɔ ni 1995-1996

Piimu p'a ye giraya ye ka ge,
pee pu wa me:

Singali Jara,	Karaba Damele,
Shaza Damele,	Jara Poli Damele,
Tenzaṅa Kone,	Koninba Kulubali,
Yagere Dawu,	Shaceme Tarawele,
Numuza Kone,	Negedugu Sanogo

DNAFLA w'a koo kan S.I.L. mu,
na wa ye giraya ye kani w'a yeege.

Wù Giraya Cee!

3

Racontons les Contes !
en langue minianka

Wù wu fungɔnyɔ she wùye na
kalaa ɲɔɲɔ ni 1995-1996

Ɔaha k'a Gboŋɔ Naŋa kɔn wɛ?

Gboŋɔ ka bye sige ni, ki ya ná jahari wɛ fo cee. Ba k'a cee bæri ja wɛ, k'a wee jahari na wee fya. Wee cee wu na wá na mɛɛ suu na kanha kɔri.

A Lozona wa bɛ wo shɔ di ba she caŋa ka sige ni, kajiiye tashaga ni, na she ki ta ki na sekuuloo kuri. Ba k'a wu ja wɛ, na wá na wu jahari. A cee wu guri na ganha na mɛɛ suu na gaanɔi kanha ni. Ba Xɔbere ya she saha ni wu ni wɛ, na wu yege na jaaha na w'a mɛɛ suu wɛ? A wu jo na gboŋɔ k'a wee niine. A Xɔbere di jo: «Ɔliga na ma ba se, ta se ni kacerege ni, gboŋɔ ki baa she foro na wá na ma mari, m'a kacerege ki taga ki naŋa ki kɔn.»

Ɔimuguro ti na a cee wu kacerege ki lo na gaanji sige ki ni. Ba w'a she no gboŋo ki xuu wu ni we, na ki ta k'a sogolo, na naha ke le Kile-parama ni. A wu beele kari na she gboŋo ki naŋa cere. A gboŋo ki yiri na tafere le na gaanji yaŋa ki funŋo ni.

Lee l'a gboŋo pye naŋa baa sige yaaga. ◊

Kile ni Zaginna

Zaginna ni Kile wu bye see see napiineε. Caŋa ka, a Kile nu di ba do na ya. A were ti beeri di dese wu ni. A ceefεε di Kile pye na ŋuŋmɔho luu ye nigin l'a da ja cele wu cuuŋo. Mii luu di da da le kpanfinne le na we? A pii jo na Zaginna ye nigin wu da ja lee ta. A Kile di she Zaginna mu: «Keni Napii Zaginna. Weε nu w'a ya, pii yu na ŋuŋmɔho luu ye l'a da ja wu cuuŋo. Mu ye nigin w'a da ja lee ta.» A Zaginna di jo: «Ni l'a da

lee ye na, wèe nu wu na zho. Luu li le, paa she ni li ni.» Ba Kile nu w'a luu li li we, taapile ni a wu juuho.

A Zaginna be nu di ba do na ya. A pii wu pye na kpanga zanha ye k'a da ja cele wu cuuho. A Zaginna di baa she yi jaha jo Kile mu. A Kile di jo: «Kpanga zanya ye la? Cari maye na, yani mu wu no puga ge, n'a da zangbcho shan.» A Zaginna fundanga wo di guri. A Kile wu wo munimuni, ga zanha di ya pa we. A Zaginna di guri she sanha Kile mu, taanri wuu li ni a Kile wu wo na lee pye zanha baa kafeegboo. A Zaginna nu wu xhu.

Na co kee cana ki na, a pu napeege ki gyeege. A Zaginna di gaa na wee da Kile wii nige we. Na li she na Kile je gara, na sipii ya yaa p'a soni wu na. Lee l'a Zaginna juuho sozi. ◇

Cirime

Ná wa wu bye ni cèe shuun ni. Pya nigin je ceshiime wu mu. Taanri di je shuun wo wu mu. A cee wu ba xhu na wu poro wu yaha, porofɔɔ wu mege di je Naɲaɲɔ. A wu nu ɲiizhɔ wu ganha na Naɲaɲɔ kana.

Ba xhupoo ya mee su we, p'a wu je shan kapyenɛɛ ɲuɲɔ ni: «Yeji la, Naɲaɲɔ wi` shinma suu la, Naɲaɲɔ wi fajii la, Naɲaɲɔ wi kajiishaa bu yiri, Naɲaɲɔ sanha. Yalige bu be, p'a ki li na Naɲaɲɔ yaha.

A xuugo di ba weri wu na, a wu she sige ni na she Nitoodige ka ta k'a se, na ɲaɲa, A wu fulo ki na, na yere ki nɔhɔ ni, na yogo ka cee na:

«Ta diri yɔɔɔ yɔɔɔ Nitoodanga
ta diri yɔɔɔ yɔɔɔ»

di da ma li, di da ma li.
Cirime yaliye
di da ma li.»

Nitoroŋɔ ki na digi wo ɲiŋɛ na,
Naŋaŋɔ ma li fo na din, na guri jo:

«Ta duri lege lege
di da ma li, di da ma li.
Cirime yaliye
di da ma li.»

Nitoroŋɔ ki na dugi. A Naŋaŋɔ di
ganha na beɛ na ma. A wu nu ɲiizhɔ wu
ba wu kpɔn caŋa ka, na wu yege na:
«ɲaha mu di wa li na beɛ me we?»
A Naŋaŋɔ di jo: «Nitoroŋɔ.» A wu nu
ɲiizhɔ di jo: «Toro ma she ki sanha she.»
Ba p'a she nɔ ki na we, a wu Naŋaŋɔ
yege sanha na: «Dii mu keŋɛ di da nɔ
ke na we?» A Naŋaŋɔ di wu yogo cee.
A Nitoroŋɔ ki digi, a wu nu ɲiizhɔ wu
dugi ki ni. A Naŋaŋɔ di dugi dugi yogo

ki cee, a Nitoroŋɔ ki dugi ni wu ni, fo fugba wu ni. Wu ya já tigi nige wε. A shazhεεre di so na wu fiinŋε. A wu nɔnaara di ba jé Naŋaŋɔ ni, a wu tigi tigi yoro li cee. A Nitoroŋɔ ki digi ni wu ni. Na co kee caŋa ki na, a wu ganha na Naŋaŋɔ deede.

Lee l'a sipii pye pu na cirime deede. ◇

Ŋmamaa

Cee wa wu bi kari sige ni na she kajiiye sha, laa di jε wu mu. A zanha kafεεge di yiri. A wu laa li se sige ki ni ŋmamaa. A zanha lohɔ di pu fɔ kari dugo ni. A lohɔshiin di pu ɔɔ sha na le.

Caŋa ka, a pii jo na pu da zhe pu nu sha. A wa di bafɔgɔ taha, a wa di sicanhana kɔn. A pii foro na ganha na kulogoo ki ɔaari, na yogo ka cee na:

«Wemu wu wa wèe nu ge,
Deŋi-deŋi! Deŋi-deŋi
pashawu deŋi-deŋi!
Wu pa lohɔ kan wèe mu yoo.
Deŋi-deŋi! Deŋi-deŋi
pashawu deŋi-deŋi!»

Pu bu nɔ kulo bæeri ni, pulee nii na foro ni lohɔ ni na pu juɔɔ círi. Wa bæeri bu nɔ ni wu lohɔ ni ŋmamaa pu na weefɔɔ yege na:

«Mii mu da wèe se wɛ.
Deŋi-deŋi! Deŋi-deŋi
pashawu deŋi-deŋi!»

Weefɔɔ na jo:

«Kanha ni nɛ da yee se yoo!
Deŋi-deŋi! Deŋi-deŋi
pashawu deŋi-deŋi!
Mu nɛ wèe nu wɛ.
Deŋi-deŋi! Deŋi-deŋi
pashawu deŋi-deŋi!»

Pee bæeri na doro nigin nigin, ηmamaa pu nu wu da da pu ni wε. A celere la di ba foro ni fashicuuro ta ni, na gbedege lɔhɔ le ciɪnmaɲa ka ni. A pii lee bæ yege sipii pu nii na. A celere li jo:

«Sige ni nε da yee se yoo!
Deɲi-deɲi! Deɲi-deɲi
pashawu deɲi-deɲi!
A lɔhɔ di yee lɔ yoo.
Deɲi-deɲi! Deɲi-deɲi
pashawu deɲi-deɲi!»

A ηmamaa pii jo:

«Mu wu ηε wèe nu yoo.
Deɲi-deɲi! Deɲi-deɲi
pashawu deɲi-deɲi!»

A kulo li shiin pii celere lɔ, na li wuu, na fajeye le li na. A pii di jo: «Di wa ma loko.» A pii di jo: «Di wa ma faje.» A pii di jo: «Di wa ma shishɔhɔmɔ.»

Wa pya ne wa wo we. ◇

Khupoo ni Kudun

Khupoo wu bi gaani cewurosho talogo ni, na jiri Kudun na. A Khupoo di jo: «Kudun, na torogo she na cewurosho wu talogo ni.» A Kudun di jo: «Napii, lee wa kapii we, ga fo mu bu kulushiifomo kan ne mu.» A Khupoo di jo: «Ne na na wo wu wolo gan ma mu.» A Kudun di wee le na guri jo: «Fadewoŋo kan na mu.» A Khupoo di jo: «Ne na na wogo ki wolo gan ma mu.» A Kudun di kee be le na guri jo: «Nudofono kan na mu.» A Khupoo di lee be kan wu mu. A Kudun di jo: «Nime kunni yi beeri wa no, ga na funŋo k'a kegi.» A Khupoo di jo: «Yere di she ciinmana te daga ma nafii no to.» Ba lee ya pye we, a Kudun di jo: «W'a se nime.» Ba p'a she no yafee pu

kanha ki na wε, a cee wu ba pu shaari. A Kudun di wu yiri, na wuyε she wu na, na wuyε pye nanigbo. A cee wu Xhupoo wu she, na daha Kudun noho ni. Yani pu she sinne ge, a Xhupoo di wu yogo le na:

«Keeke-kile-kileeke,
ma pa na kan na judono.
Ne bi judono sho mu kan,
lee na kashaa wa
na ma korokoro.
Ne bi fadeje sho mu kan,
lee na kashaa wa
na ma korokoro.
Ne bi kulushii sho mu kan,
lee na kashaa wa
na ma korokoro.»

Wu bu yanmunjo kemu beeri kaa jo, cee wu na jo na Kudun wu kee wolo kan. L'a pa no ciinmana li na ge, a cee wu jo na

Kudun wu lee be wolo kan. Ba w'a lee wolo we, a fure di seri na cee wu beeri nɔrɔgɔ. Lee ya pye ge, a Kudun la di wolo cee wu na. A Xhupoo di wu shɔ lɔ na gaani, a Kudun di zhiige.

Kee shiige ki k'a Kudun pye wu na fe cee jaha na me. ◇

Sikapɛɛɛ ni Kotunnɔ

Taashiine ni Sikapɛɛɛ ni Kotunnɔ wu bye nanɛɛge ni. Pu je shizhan cana ni piige. Cekaanra bu bye Sikapɛɛɛ mu, l'a nɔhɔpiire pye t'a she yi jo Kotunnɔ ni wu puga sheen mu. Pee na pu wo dege kan, na nɔhɔ she ti ni. Ti bu bye juxhuuro be, p'a she ni jaanmɔhɔ ni jega ni. Pu bu bye kpɔn be, p'a she pu daan na. Mu Sikapɛɛɛ be di wa na Kotugoo kalenɛɛ pi.

Caṅa ka, a Kotunnɔ di ba Sikapɛɛɛɛ pye: «Nanii Sikapɛɛɛɛ, n'a da ba shimye pa kan ma mu, ma be di da duri tiye ni ba ne je we.» A lee di daan Sikapɛɛɛɛ ni xuuni. A li sira she me, na sira pa me, na jo: «Sababu ya cere we, mu ya ce na ne be nanii wu je ponɔ. N'a da zhe shimye pa kan li be mu.» Yee wo jo wu ya taan Kotunnɔ ni we. A wu jo: «Ee! Sikapɛɛɛɛ, ponɔ bu tidugunɔ jaha ce, ne Kotunnɔ na bye dii we? Ponɔ wo napegege k'a bi ni li jɔkpaan ni, li yogo be di bi ni li jɔkpaan ni, lee bu bye jine na, lee ya porɔ de! Wee bu ben, ne Kotunnɔ na dugi tige ni. Kile ganha bu ponɔ yaha li tidugunɔ jaha ce bada we.» Ba lee ya pye we, a wu shimye pu kpon wo Sikapɛɛɛɛ keje ni. Shimyere lemu l'a mara Sikapɛɛɛɛ keje ki na ge, a Sikapɛɛɛɛ di lee laala.

Lee l'a Sikapeere pye li na duri titoyo,
ni kasɔɔɔ na. ◇

Tiinshɔ

Le pure le mɛgɛ ki bye na Tiinshɔ.
Caɲa caɲa w'a lɔ na se sige ni kajiiye
tashaga ni wu ye nigin. A wu puga shɛɛn
bɛɛri di wu yeri kanha.

Ke caɲa ke, a zanha kafɛɛgɛ di sii
Tiinshɔ ta, na wu kɔri leɲɛ pukoloɲɔ ka
ni. A tuun wa di ba nɔ, a Sadoɲɔ di nɔ
na: «U-hu! Kanha sipya nugo k'a fòro
naha!» A Tiinshɔ di yogo shan le na:

Ne to w'a jo na ne ganha she
sige ni we.

Ne nu w'a jo na ne ganha she
sige ni we.

Ne nahafɔɔ w'a jo na ne ganha she
sige ni we.

Ne cuun w'a jo na ne ganha she
sige ni we.

Na Sadoᅅᅇ ga na ta k'a na xa
na ye nigin.»

A Sadoᅅᅇ di do na xhᅇnhᅇni na yu:
«U-hu! Tiinshᅇ m'a na pye
di zhehe xhuu... !

U-hu! Tiinshᅇ m'a na pye
di zhehe xhuu... !»

K'a xhᅇnhᅇ na kari fo taliige ni.
A Tiinshᅇ di ba Sadoᅅᅇ yaha lee na,
na baa fo kanha. A Sadoᅅᅇ di ba fᅇ wu ni
na mᅇᅇ le na suu. ◇

Lee l'a li pye nᅇhᅇᅇᅇᅇ sishee ya ᅅᅇ
wu ye nigin we. ◇

Racontons les Contes!
en langue minianka
(orthographe préliminaire)
Juin 1999
Deuxième Édition -1600 exemplaires

Édité et publié par:

Le Centre de Traduction Minianka S.I.L.
B.P. 19 KOUTIALA, Rép. du MALI

Impression:

